

Kansallispuistomatalla hyvinvointiin ESR (S20390) -hanke

Tulosraportti

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Hankeprosessin kuvaus.....	4
3 Seminaarit	7
4 Työpajatyöskentelyt.....	8
5 Kansallispuistotuotteiden kuvaus.....	9
6 Kansallispuistotuotteiden kokeilu eli testaaminen ja palautteet.....	14
7 Kansallispuistotuotteiden analysointi ja loppuarviointi.....	14
8 Viestintä	15
9 Loppupäätelmät ja jatkotoimenpiteet	16

1 Johdanto

Liikkumattomuus, ylipaino ja mielenterveyden ongelmat aiheuttavat korkeaa sairastavuutta, mikä heijastuu suurina työkyvyttömyys- ja työttömyyslukuina. Itä-Suomessa työttömyyttä pahentaa yhteiskunnan rakennemuutos, minkä seurauksena työpaikat pakenevat syrjäseuduilta etelän kasvukeskuksiin.

Tutkimusten mukaan luontoympäristö voi merkittävästi edistää terveyttä ja hyvinvointia. Projektissa kehitettiin luontoympäristöön pohjautuvaa, terveyden edistämiseen tähtäävää matkailun palvelutarjontaa ja yritystoimintaa. Näin edistettiin uusien työpaikkojen syntymistä ja tuotettiin myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia sekä edistettiin palveluja käyttävien hyvinvointia ja elämänlaatua. Luonto- ja hyvinvointimatkailu ovat viime vuosina olleet matkailun kansainvälisiä megatrendejä ja nopeimmin kasvavia matkailun sektoreita ja tässäkin hankkeessa havaittiin tällaisille tuotteille olevan kysyntää.

Projektissa valmistui kuusi kansallispuistoihin tukeutuvaa, terveyttä ja hyvinvointia edistävää matkailutuotetta ("kansallispuistotuotetta"), jotka perustuvat aitouteen ja paikallisuuteen. Kansallispuistotuotteella tarkoitetaan tässä yhteydessä tuotetta, joka tukee paikallista yrittäjyyttä, edistää palveluja käyttävien asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä säilyttää kansallispuistoarvot tulevillekin sukupolville. Kansallispuistotuotteen vaikutus on siis kolmiulotteinen. Kansallispuistotuotteet kehitettiin yhteistyössä kohdeyritysten kanssa, jotka toimivat Pohjois-Savossa Tiilikjärven kansallispuiston ja Pohjois-Savossa sekä osin Keski-Suomessa Etelä-Konneveden kansallispuiston alueilla.

Hanke käynnistyi Kansallispuistomatkalla hyvinvointiin -aloitusseminaarilla, jonka yhteydessä levitettiin tietoa käynnistyvästä koulutuksesta. Lisäksi yrityksiä kutsuttiin mukaan hankkeeseen lehti-ilmoituksilla puistojen sijaintipaikkakuntien (Konnevesi, Rautalampi, Rautavaara) paikallislehdissä sekä levittämällä kutsua olemassa olevien yritysverkostojen ja hankkeen verkkosivujen (www.metsa.fi/kansallispuistomatkalla-hyvinvointiin) kautta. Tämän avoimen hakumenettelyn myötä jokaisella halukkaalla oli mahdollisuus osallistua hankkeeseen ja liittyä siihen pitkin prosessia. Ideasta kannattavaksi luontomatkailupalveluksi -koulutus koostui neljästä työpajasta marras-maaliskuussa 2015-2016 ja niiden välissä sekä jälkeen tapahtuneesta yrityskohtaisesta ohjauksesta. Koulutusmateriaali julkaistiin hankkeen verkkosivuilla. Syntyneet kansallispuistotuotteet (6 kpl) testattiin maaliskuussa 2016. Elokuussa 2016 järjestettiin hankkeen loppuseminaari. Hankkeen toimintatapana oli kokeilu- ja kehittämiskulttuuri, joten kansallispuistotuotteita kehitettiin vaihe vaiheelta, saadun palautteen ja kokemusten perusteella.

Hankkeen avulla nostettiin kohdeyritysten ammattitaitoa ja osaamista matkailun kasvualalla. Hankkeessa monipuolistettiin kohdeyritysten matkailutuotevalikoimaa ja kehitettiin palveluiden laatua. Tämä edistää yritysten matkailupalveluiden kysyntää ja siten laajemminkin seutujen matkailupalveluiden kehitystoimintaa. Hankkeessa myös vahvistettiin ja kehitettiin luonto- ja kulttuurimatkailuyritysten verkostoitumista. Sen lisäksi, että kummankin puiston ympärillä toimivien yritysten verkostot kehittyivät, myös puistojen välille syntyi yritys yhteistyötä, mikä edistää kohdeyritysten liiketaloudellista kannattavuutta. Mukana oli myös sellaisia henkilöitä, joilla ei vielä ollut yritystä, mutta jotka hakivat oppia ja tuoteideoita yrityksen perustamiseen. Hankkeessa valmistuneet kansallispuistotuotteet ja luontoympäristössä toimiminen edistivät asiakkaiden hyvinvointia myönteisten fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten terveysvaikutusten myötä.

Hankkeen päätoteuttaja oli Metsähallituksen luontopalvelut ja osatoteuttaja Savonia ammattikorkeakoulu. Tämä järjestely osoittautui monin tavoin hedelmälliseksi. Savonia ammattikorkeakoulun matkailu-alan osaaminen täydensi Metsähallituksen luontopalveluiden kansallispuistoasiantuntemusta. Savonia hyödynsi hanketta opetuksessa ja opinnäytetöissä, mikä osaltaan vahvisti ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä.

2 Hankeprosessin kuvaus

Kansallispuistomatalla hyvinvointiin -hanke oli vuoden kestävä nopeasti etenevä ja ketterästi reagoiva lump sum -hanke.

Projektipääällikkönä toimi Metsähallituksen luontopalvelujen erikoissuunnittelija Liisa Kajala osa-aikaisesti (50 % työaika). Hankesihteerinä toimi Anne Räihä Metsähallituksen luontopalveluista. Molempien toimipaikka on Savonlinnassa. Hankkeen tiedottamisen tukena toimi tiedottaja Outi Ala-Härkönen Metsähallituksen luontopalveluista, toimipaikkanaan Tikkurila Vantaalla.

Metsähallituksen tietojärjestelmät tukevat EU-hankkeiden raportointia: ajankäyttöä hankkeessa seurattiin AKS-sovelluksella, taloutta Cognos-sovelluksella ja hankkeen asiakirjat tallennettiin ASSI-asianhallintajärjestelmään.

Nopeatahtisuudesta johtuen hankkeelle ei perustettu virallista ohjausryhmää vaan hankkeen sisäinen tiedottaminen oli jatkuvaa. Hanke käynnistyi road show -kierroksella, joka tarkoitti hankekumppaneiden keskeistä aloituskokousta Etelä-Konneveden ja Tiilikajärven kansallispuistojen äärellä. Lisäksi hankekumppaneiden kesken pidettiin yksi kokous kummallakin alueella hankekauden aikana sekä lopukokous. Nämä kokoukset ajoitettiin hankkeen työpajojen ja loppuseminaarin yhteyteen.

Hankkeen runko muodostui aloitusseminaarista, työpajatyöskentelyistä, tuotekehittelystä ja -testauksista sekä loppuseminaarista. Työpajatyöskentelyjen jälkeen toteutettiin hankkeessa kehitettyjen kansallispuistotuotteiden testausta eli kokeilua asiakasryhmillä. Kokeilun pohjalta ja saatujen asiakaspalautteiden perusteella kansallispuistotuotteita kehitettiin edelleen. Kokeilun lisäksi työpajatyöskentelykokonaisuuteen kuului olennaisena osana yrityskohtainen kahdenvälinen valmennus työpajajaksojen välissä.

Hankkeen kohdeyritykset rekrytoitiin avoimella hakumenettelyllä, jolloin kaikilla halukkailla yrityksillä oli mahdollisuus tulla mukaan hankkeeseen. Avoin hakumenettely tarkoitti ilmoitusta paikallisissa lehdistä sekä aktiivista sähköisen tiedotteen jakamista paikallisille yritysverkostoille eri kanavia hyödyntäen.

Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat kytkettiin tiiviisti hankkeeseen tuotekehityksen ja opinnäytetöiden muodossa. Savonia-ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijat osallistuivat hankkeen aloitusseminaarin järjestelyihin ja sen työpajatyöskentelyyn Jätkänkämpällä. Opiskelijat olivat myös tuotetestaajina Etelä-Konneveden kansallispuiston opiskelijaryhmille suunnitellussa ”Liikunnallinen talvinen viikonloppu” -matkailutuotteessa. Hankkeen aikana valmistui yksi opinnäytetyö, ”Kansallispuistot tuotekehityksen lähteenä: Case Etelä-Konneveden ja Tiilikajärven kansallispuistot”

(<https://www.theseus.fi/handle/10024/113890>), jossa selvitettiin molempien kansallispuistojen kävijöiden kiinnostusta kansallispuistoissa järjestettäviä ohjelmalveluita kohtaan sekä halukkuutta maksaa niistä. Opinnäytetyön tulosten mukaan kävijät (102 vastannutta) olivat kiinnostuneet patikoinnin lisäksi mm. erilaisista vesistöön ja kahvila- sekä kioskitoimintaan liittyvistä palveluista. Enemmistö oli valmis maksamaan kansallispuistossa tarjottavista palveluista maksimissaan 80 euroa. Selvityksen tulokset osoittivat, että hankkeen aikana kehitetyt uudet matkailupalvelut ovat niitä, mitä vastaajatkin olisivat valmiit käyttämään.

Oppilaitosyhteistyötä syntyi hankkeen aikana myös Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston suuntaan. Sieltä eräopasopiskelijat Satu Puranen ja Teijo Haapakoski osallistuivat aktiivisesti hankkeeseen ja suorittivat Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston eräoppaan näyttökokeet 15.3.2016 tuotetestauksen yhteydessä.

Yhteyksiä rakennettiin aktiivisesti hankejakson aikana muihin hankkeisiin. Kansallispuistomatalla hyvinvointiin -hanke toteutti osaltaan Rautalampi-Konnevesi luontomatkailevan Masterplan 2015–2025 -hanketta, jonka tavoitteena on parantaa matkailun yritystoiminnan edellytyksiä, vahvistaa matkailun kasvualan laadukasta koulutusta, kehittää alueen yritysverkostoa sekä viitoittaa uuteen kansallispuistoon soveltuvia matkailun aktiviteetteja. Samoin hanke tuki osaltaan Rautavaaran matkailun kehittämissuunnitelman 2015–2018 toteutumista.

Hakuvaiheessa oli tiedossa kaksi hanketta, joihin hanke liittyy: Luonto liikuttamaan (S12275) ja Rautalampi - Konnevesi, Luontomatkailun Masterplan 2015-2025 (A32875). Kansallispuistomatkalla hyvinvointiin -hanke jatkoi siitä, minkä Luonto liikuttamaan -hanke aloitti, eli kehitteli edelleen ja kokeili terveyden edistämisen tuotepaketteja, kuitenkin Luonto liikuttamaan -hanketta huomattavasti kohde- ja tuotespesifimmin mm. lanseeraamalla "kansallispuistotuotteet". Kansallispuistomatkalla hyvinvointiin -hanke toteutti Rautalampi-Konnevesi, Luontomatkailun Masterplania parantamalla matkailun yritystoiminnan edellytyksiä, vahvistamalla matkailun kasvualan laadukasta koulutusta, kehittämällä alueen yritysverkostoa sekä viitoittamalla uuteen kansallispuistoon soveltuvia matkailun aktiviteetteja.

Lisäksi hankkeen aikana tunnistettiin yhtymäkohtia moniin muihin käynnissä oleviin hankkeisiin. Valtakunnallisista hankkeista merkittävimmät yhtymäkohdat hankkeella oli Visit Finlandin kasvuohjelmiin, so. FinRelax- ja Outdoors Finland -hankkeisiin. Näistä hankkeista pyydettiin esitykset työpajoihin tiedon maakunta- ja valtakunnallisentason tiedonvälityksen varmistamiseksi. Maakunnallisista hankkeista tiiveimmin yhteistyötä tehtiin Etelä-Savossa käynnissä olevan LUOTUO – Luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tuotteistaminen -hankkeen (A70138) kanssa, joka kehittää uuteen tietoon ja hyvinvointiteknologian hyödyntämiseen perustuvia matkailupalveluita sekä lisää aihepiirin osaamista yrityksissä. Kansallispuistomatkalla hyvinvointiin -hankkeen projektipäällikkö toimii kyseisen hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana, joten tieto hankkeiden välillä kulki hyvin. LUOTUO-hankkeen projektipäällikkö Viljo Kuuluvainen piti hanketietoiskun hankkeen aloitusseminaarissa ja kertoi hankkeen tuloksista loppuseminaarissa. Näin LUOTUO-hankkeessa saadut kokemukset hyvinvointiteknologian hyödyntämisestä matkailupalveluiden kehittämisessä levisivät myös tämän hankkeen kohderyhmille tietoon ja edelleen hyödynnettäviksi. Muiden hankkeiden osalta yhteistyömuotona oli hankkeiden edustajien osallistuminen hankkeen aloitus- ja loppuseminariin. He olivat tervetulleita myös työpajoihin ja tuotetestauksiin, mutta etäisyyksien ja aikataulujen vuoksi nämä yhteistyömuodot eivät toteutuneet.

Taulukko 1. Hankesuunnitelmassa kuvatut toimenpiteet ja niiden toteutuminen.

Hankesuunnitelman toimenpide vuonna 2015	Toteutuminen vuonna 2015
Osa-aikaisen projektipäällikön rekrytointi	Elokuussa 2015
Ohjausryhmän nimeäminen	Nopeatahtisuudesta johtuen rahoittaja ei edellyttänyt hankkeelta virallista ohjausryhmää. Sen sijaan hankkeen aloituskokouksessa sovittiin, että hankkeen sisäinen tiedottaminen on jatkuvaa. Kumppanien kanssa pidetyissä aloituskokouksissa syys-lokakuussa 2015 sovittiin, että kokoonnutaan kummallakin alueella hankkeen aikana sekä pidetään kaikkien kumppanien yhteinen loppukokous. Näin toimittiin.
Projektisuunnitelman ja viestintäsuunnitelman laatiminen	Valmistuivat marraskuussa 2015
Järjestetään aloitusseminaari	Järjestettiin 29.10.2015 Kuopiossa, Rauhalahden Jätäkämpällä. Osallistujia 52 henkilöä.
Kootaan kohdeyritykset ja luodaan yritysverkosto. Kohdeyritykset haetaan "avoimella hakumenetelyllä", jolloin kaikilla alueen yrityksillä on halutessaan mahdollisuus osallistua hankkeeseen.	Kohdeyritysten kokoaminen käynnistyi aloitusseminaarin yhteydessä, jossa jaettiin tietoa hankkeesta ja järjestettävästä koulutuksesta. Seminaarin jälkeen yritysisiä kutsuttiin työpajoihin lehti-ilmoituksilla kolmessa paikallislehdessä: Etelä-Konneveden suunnalla Sisä-Savossa ja Laukaa-Konnevesi-lehdessä ja Tiilikkajärven suunnalla Pitäjäläinen-lehdessä. Lisäksi kutsua jaettiin olemassa olevien yritysverkostojen kautta ja hankkeen verkkosivun www.metsa.fi/kansallispuistomatalla-hyvinvointiin kautta. Koulutuksiin osallistui yhteensä 24 henkilöä, joista 15 oli mikro- tai pienyritysten edustajia.
Analysoidaan matkailupalvelujen kehittämistarpeet yhdessä kohdeyritysten kanssa.	Käynnistyi ensimmäisessä työpajassa Rautalammilla 30.11.2015. Kehittämistarpeiden analysointi jatkui seuraavissa työpajoissa ja niiden välissä sekä jälkeen tapahtuneena yrityskohtaisena ohjauksena, yrityskohtaisen tuotekehittelyn rinnalla.
Yrityskohtainen tuotekehittely alkaa	Ks. yllä.
Työpajatyöskentely alkaa	Ensimmäinen työpaja järjestettiin 30.11.2015 Rautalammilla, Törmälässä.
Hankesuunnitelman toimenpide vuonna 2016	Toteutuminen vuonna 2016
Yrityskohtainen tuotekehittely jatkuu	Yrityskohtainen tuotekehittely jatkui työpajoissa ja niiden välissä sekä jälkeen tapahtuneena yrityskohtaisena ohjauksena.
Työpajatyöskentely jatkuu	Ideasta kannattavaksi luontomatkailupalveluksi -koulutus koostui neljästä työpajasta marras-maaliskuussa 2015-2016 ja niiden välissä sekä jälkeen tapahtuneesta yrityskohtaisesta ohjauksesta.
Kokeillaan matkailutuotteita asiakasryhmillä ja kehitetään matkailutuotteita palautteen perusteella.	Matkailutuotteita (6 kpl) testattiin asiakasryhmillä ja kehitettiin saadun palautteen ja kokemusten perusteella maalisi- elokuussa 2016.
Kansallispuistotuotteiden (5 kpl) viimeistely ja valmistuminen.	Kansallispuistotuotteita syntyi 6 kpl, joten hankkeen päätavoite ylitettiin.
Järjestetään loppuseminaari	Järjestettiin 18.8.2016 Siilinjärvellä, Kylpylähotelli Kunnonpaikassa. Osallistujia 30 henkilöä.

3 Seminaarit

Aloitusseminaari järjestettiin 29.10.2015 Kuopiossa, Kylpylähotelli Rauhalahden Jätkänkämpällä. Seminaarissa

- esiteltiin hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja toimijat
- jaettiin tietoa luonnon ja kansallispuistojen hyvinvointivaikutuksista
- esiteltiin hyvinvointimatkailuun liittyvien tuotteiden kehittämisen edellytyksiä, myös yrittäjän näkökulmasta
- kartoitettiin eri toimijoiden toiveita ja tavoitteita aihepiirin osalta
- käynnistettiin verkostoituminen ja aloitettiin kohdeyritysten rekrytointi hankkeeseen
- kuvattiin aloitusseminaarin jälkeiset askelmerkit hankkeessa.

Aloitusseminaarin osallistui 52 henkilöä. Heissä oli hankekumppaneiden edustajia, kuntien matkailuelinkeinotoimen edustajia, matkailuyrityksiä, luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutusten asiantuntijoita, kansallispuistoasiantuntijoita sekä opiskelijoita ja hyvinvointipalveluiden käyttäjiä.

Aloitusseminaarin juontajana toimi Metsähallituksen viestintäpäällikkö Päivi Rosqvist. Työskentelytapoina oli asiantuntija-alustusten ja juontojen lisäksi innovatiiviset kokousmenetelmät, mm. luovien ideoiden kehittäminen yksin-pareittain-ryhmissä -menetelmällä. Seminaarityöskentelyn tuloksena syntyi tuoteaihoita kansallispuistoon perustuviksi hyvinvointituotteiksi sekä ideoita, toiveita ja odotuksia hankkeelle ja työpajoille.

Aloitusseminaarista kerättiin vapaamuotoista palautetta. Sitä saatiin sekä paikan päällä, että jälkepäin sähköpostilla. Palautteesta kävi ilmi, että seminaarin aihe koettiin kiinnostavaksi ja ajankohtaiseksi ja järjestelyt toimiviksi. Erityisesti Petteri Saarion tuottama tuore kansallispuistofilm ja Rukapalvelun yrittäjä Anne Murton haastattelu koettiin innostaviksi ja ajatusta herättäviksi, seminaarin ja hankkeen aihepiiriin hyvin sisälle johdattaviksi esityksiksi.

Loppuseminaari järjestettiin 18.8.2016 Siilinjärvellä, Kylpylähotelli Kunnonpaikassa. Seminaarissa

- tarjottiin tuhti tietopaketti kovan tason asiantuntija-alustuksia luonnon hyvinvointivaikutuksista ja niiden tuotteistamisesta
- esiteltiin hankkeen lopputuotteet eli kuusi kansallispuistotuotetta
- hankehenkilökunta ja yrittäjät arvioivat kansallispuistotuotteiden toimivuutta ja hankkeen onnistumista
- keskusteltiin hankkeen päättymisen jälkeisistä toimenpidetarpeista tuotteiden saamiseksi loppukäyttäjille eli asiakkaille
- osallistujat pääsivät tutustumaan näytteisiin kansallispuistotuotteista Kunnonpaikan lähiluonnossa.

Loppuseminaarini osallistui 30 henkilöä. Loppuseminaarini osallistujat olivat hankekumppaneiden edustajia, kuntien matkailuelinkeinotoimen edustajia, matkailuyrityksiä, luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutusten asiantuntijoita, kansallispuistoasiantuntijoita, opiskelijoita ja hyvinvointipalveluiden käyttäjiä sekä matkailumarkkinoinnin edustajia. Seminaariohjelmassa oli aamupäivällä asiantuntijaesitelmiä ja iltapäivällä hankkeen tulosten esittely sekä matkailupalvelutuotteisiin tutustumista. Loppuseminaarini pääpuhujana oli UKK Instituutin johtaja Tommi Vasankari. Loppuseminaarini yhteenvetona voidaan todeta, että osallistujat arvioivat hankkeen erittäin onnistuneeksi, ja että luonto- ja hyvinvointitrendi jatkaa nousuaan, joten sen varaan kannattaa rakentaa matkailupalveluja jatkossakin.

Loppuseminaarista kerättiin vapaamuotoista palautetta, joka oli erittäin myönteistä. Tässä otteita seminaaripalautteesta:

- Seminaari ylitti odotukseni.
- Erityisesti Tommi Vasankarin loistava esitys jäi todellakin mieleeni! Rautaista asiaa sopivasti popularisoituna ja seminaarin aiheen taustoituksena erittäin toimivana. Tommi oli vangitseva ja erittäin innostava esiintyjä. Jotenkin tuli olo, että omalle työllekin löytyi jotain tarkoitusta taas!
- Tommin esityksen jälkeinen Katin hyvä esitys nivoi aihepiirit yhteen.
- Juurakko siinä alussa yllätti Kunnonpaikan kanssa todella positiivisesti ja Viljon mittaustietoisku oli mielenkiintoinen.
- Itse projektin tulokset olivat vaikuttavia.

4 Työpajatyöskentelyt

Kansallispuistotuotteiden kehittelyä varten hankkeen aikana järjestettiin Ideasta kannattavaksi luontomatkailupalveluksi -koulutus, joka rakentui neljän työpajan ympärille. Koulutukseen ja työpajoihin osallistuivat hankkeeseen avoimella hakumenettelyllä rekrytoidut kohdeyritykset. Työpajat ajoitettiin ja teemoitettiin seuraavasti:

- Työpaja 1. Uutta potkua luontomatkailupalveluihin **30.11.2015** Rautalampi
- Työpaja 2. Asiakaslupaus **14.1.2016** Rautavaara
- Työpaja 3. Konseptointi **11.2.2016** Konnevesi
- Työpaja 4. Jakelukanavat, **17.3.2016** Rautavaara.

Ensimmäisessä työpajassa oli 33 osallistujaa, toisessa ja kolmannessa 20 ja viimeisessä 21.

Ensimmäiseen työpajaan kutsuttiin yrityksiä mahdollisimman laajasti. Työpajatyöskentelyssä otettiin huomioon yritysten erilainen valmiustaso ja kokemus tuotekehittelystä. Työskentelyssä keskeistä oli avoimuus ja verkostosta saatava vetoapu yksittäiselle yritykselle, tämä oli keskeistä toimivan yritysverkoston rakentumiselle. Kuhunkin työpajaan kutsuttiin mukaan teemakohtainen asiantuntija, joka piti aina alustuksen aihepiiristä, antoi esitelmänsä jaettavaksi hankkeen verkkosivuille (www.metsa.fi/kansallispuistomatalla-hyvinvointiin) ja auttoi ryhmätyöskentelyssä jakamalla tietoa ja työkaluja.

Savonia ammattikorkeakoulun erityisosaamista työpajoissa olivat kuluttajakäyttäytyminen, liiketoiminta ja tuotteistaminen. Metsähallituksen erityisosaamista työpajoissa olivat luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset sekä kohdealueiden luonto-, kulttuuriperintö- ja maisema-arvot, joiden päälle kansallispuistotuotteiden vetovoima rakentuu.

Oleellinen osa koulutusta oli työpajajaksojen välillä ja jälkeen tapahtunut yritysکوhtainen valmennus ja vuorovaikutteinen työskentely. Tässä työssä Savonia AMK ja Metsähallitus syventyivät yksilöllisesti ja yrityksen lähtökohdista kansallispuistotuotteiden kehittelyyn. Työskentely eteni seuraavien vaiheiden kautta:

- Ensimmäisen ja toisen työpajan välissä tehtiin hankehenkilöstön toimesta tuoteaihioiden jatkojalostusta, jotta yrityksille saatiin valmiimmat tuoteaihiot toiseen työpajaan.
- Toisessa työpajassa syntyneet tarkennetut tuotekuvaukset toimitettiin puhtaaksikirjoitettuna yrityksille, kolmannen työpajan materiaaliksi.
- Kolmannen työpajan jälkeen yrityksille annettiin tuotteistamiseen ja kehitteillä oleviin kansallispuistotuotteisiin liittyviä kotitehtäviä, joista annettiin yrityksille palautetta ennen viimeistä työpajaa. Kehitettiin tuotekortteja edelleen yhdessä.
- Neljänteen työpajaan liittyen yrityksille annettiin sähköiseen markkinointiin liittyvä ennakkotehtävä, josta yritykset saivat palautetta työpajassa
- Työpajojen päätyttyä yritysten kanssa tarkennettiin edelleen tuotekuvauksia, testattiin tuotteita ja viimeisteltiin ne.

Jokaisesta työpajasta kerättiin Webropol-palautte. Kaikissa arvioituissa osa-alueissa (esitelmät, ryhmätyöt, kokoustilat) vastanneiden numeerinen palaute asteikolla 1 = erittäin huono, ..., 5 = erittäin hyvä oli 4 tai yli. Avoimissa palautteissa nousi esille, että yritykset kokivat saaneensa koulutuksista runsaasti uutta tietoa, joka ilman koulutusta olisi jäänyt ymmärryksen yläpuolelle. Asioita myös avautui uudessa valossa. Työpajojen asiantuntijoita kiiteltiin monipuolisiksi ja asiansa osaaviksi. Parasta antia oli monien mielestä se, että pääsi puimaan ideoita muitten osallistujien kanssa ja verkostoitumaan. Näin sai hyvin erilaisia näkemyksiä samasta asiasta. Ajan puute oli vaivannut vastanneita jonkin verran. Työpajat järjestettiin vuorotellen Rautavaaralla, Rautalammilla ja Konnevedellä, joten osallistujille tuli usein pitkä päivä matkoineen, eikä työpajoja voinut tämän vuoksi pidentää toteutetusta.

Lisäksi viimeisen työpajan jälkeen ja loppuseminaarissa kerättiin yrityksiltä suullista palautetta koko hankkeesta. Yrittäjät kertoivat kokeneensa hankkeen päähyödyiksi yrityksille:

- Verkostoituminen ja kumppaneihin tutustuminen
- Osaamisen kehittäminen ja täydentäminen liittyen tuotteistamiseen, hinnoitteluun ja markkinointiin
- Oppi koko tuotekehitysprosessin: kouluttajat esittelivät ja toivat yritysten käyttöön tiedon lisäksi uusia käytännönläheisiä työkaluja, jotka tuovat analyttisyyttä, järjestelmällisyyttä ja ammattimaisuutta tuotekehittelyyn ja sähköiseen markkinointiin

5 Kansallispuistotuotteiden kuvaus

Hankkeessa kehitettiin seuraavat kansallispuistotuotteet (6 kpl):

- Hyvän olon viikonloppu Metsäkartanolla ja Tiilikkajärven kansallispuistossa
- Melontaretki Tiilikkajärven kansallispuistossa
- Liikunnallinen viikonloppu Etelä-Konneveden kansallispuistossa
- Kalasääsken vesillä -melontaretki Etelä-Konneveden kansallispuistossa
- Mukava ekoristeily Etelä-Konneveden kansallispuistossa
- Risteily historiallisella hinaajalla Etelä-Konneveden kansallispuistossa

Kaikki tuotteet suunniteltiin ensi vaiheessa myyntiin kotimaisille ryhmämatkailijoille (taulukko 2). Pääsääntöisesti yritykset tavoittelevat volyyymiä kotimaisista matkailijoista, mutta jotkin hankkeessa mukana olleista yrityksistä toimivat jo kansainvälisillä markkinoilla ja sinnekin tuotteet sopivat hyvin jatkossa.

Osa kansallispuistotuotteista (taulukossa 2 tuotteet numero 1, 4, 5 ja 6) valmistui tuotekokeiluprosessin tuloksena myyntiin heti hankkeen jälkeen tai jo sen aikana.

Taulukko 2. Hankkeessa kehitettyjen kansallispuistotuotteiden kuvaus.

Kansallispuistotuote	Kohderyhmä	Sisältö	Yritys
<p>1. Hyvän olon viikonloppu Metsäkartanolla ja Tiilikjärven kansallispuistossa</p> <p>Kuva: Metsähallitus / Petri Jauhiainen.</p>	<p>Keski-ikäiset, joilla ei lapsia mukana</p> <p>Kuva: Metsähallitus / Petri Jauhiainen.</p> <p>Kuva: Metsähallitus / Petri Jauhiainen.</p>	<p>Kaipaatko arkeesi enemmän liikuntaa ja vähemmän stressiä? Pitäisitkö ulkoilmassa treenaamisesta?</p> <p>Lähde viettämään liikunnallinen viikonloppu ja nauttimaan luonnon elvyttävistä vaikutuksista! Monipuolisesti kehoa ja mieltä hellivän fitness-viikonlopun aikana pääset vahvistamaan itseäsi toiminnallisilla harjoitteilla sekä keskittymään itsesi hoitamiseen ja sisäiseen hyvinvointiisi joogan avulla.</p> <p>Voit valita ohjelmasta mieleisesi. Voit painottaa halutessasi kovempaa hikiurheilua tai kehon huoltoa joogaten. Tärkeintä on, että sinä voit hyvin, pääset nauttimaan luonnosta yhdessä muiden kanssa, löydät liikkumisen iloa ja koet lisääntyntä hyvää oloa toteuttaessasi omia toiveitasi.</p> <p>Hyvinvoinnin viikonloppu sisältää noin kuusi ohjattua fitnessstuntia, kuusi joogatuntia, yhteisen liikunnallisen vierailun Tiilikjärven kansallispuistoon lauantaina. Omaehtoinen liikkuminen on mahdollista muina ajankohtina. Osallistujien käytössä ovat Metsäkartanon saunat ja ulkoliikuntavälineet.</p> <p>Tervetuloa voimaantumaan luontoon!</p>	<p>Vastuullinen järjestäjä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luontomatkailu- ja nuorisokeskus Metsäkartano <p>Ohjelmapalveluyrittäjät:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crossfit-ohjaaja Jenni Vertanen • Joogaopettaja Maija Jeskanen <p>Kuva: Metsähallitus / Petri Jauhiainen.</p>

2. Melontaretki Tiilikajärven kansallispuistossa

Kuva: Metsähallitus / Marko Haapalehto.

Kotimaiset tai ulkomaiset, yli 40-vuotiaat, Keski-Euroopasta, Iso-Britanniasta, kaupungeista, sisätyöläisiä, outdoor-henkisiä

Saapuminen illalla ja majoittuminen Metsäkartanolle tasokkaaseen huvilaan, jossa on tarjolla iltapalaa ja mahdollisuus saunoa. Jos sää sallii, niin voimme myös ulkoilla, uida tms. Huvilassa on vuodevaatteet ja pyyhkeet.

Aamiainen Metsäkartanolla. Siirrymme autolla Sammakkolammen paikoitusalueelle, josta opastettu melontaretki inkkanootteilla alkaa. Kutakin kanoottia meloo kaksi henkilöä

Melontaretken kesto noin 3,5 h, välillä syödään retkievättä.

Paluu noin 14.30 Metsäkartanolle, jossa saunominen ranta-saunassa ja noutopöytäruokailu.

Nautitaan Metsäkartanon ja Tiilikajärven kansallispuiston rentouttavasta, luonnon hyvinvointia lisäävästä ympäristöstä.

Vastuullinen järjestäjä:

- Luontomatkailu- ja nuorisokeskus Metsäkartano

Melontaopastus:

- Viitakko, yrittäjä Eerik Nissinen

3. Liikunnallinen viikonloppu Etelä-Konneveden kansallispuistossa

Opiskelijat

Riemukasta kisailua porukalla, jäänalaiseen kalojen maailmaan kurkkaaminen kristallinkirkkaan Etelä-Konneveden kansallispuiston maisemissa. Liikunnan iloa, maukasta lähiruokaa ja kavereiden kanssa hengailua hyvin varustellussa mökissä, unohtamatta raikastavaa kokemusta ranta-saunalla avantopulahduksineen. Water people – WE MADE IT!!

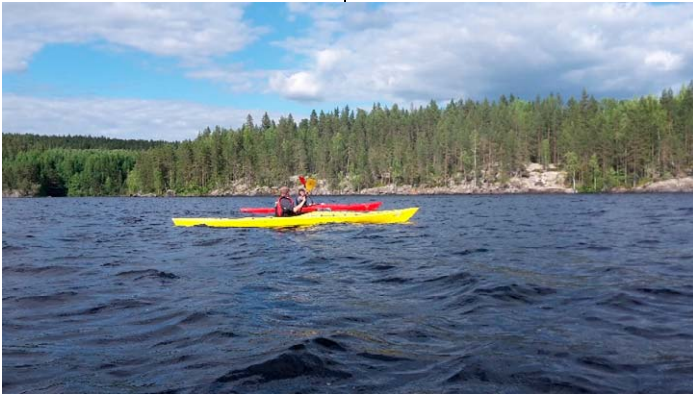
Vastuullinen järjestäjä:

- eräopasopiskelijat Teijo Haapakoski ja Satu Puranen, jotka ovat perustamassa omia yrityksiä

4. Kalasääsken vesillä -melontaretki Etelä-Konneveden kansallispuistossa

Keski-ikäiset, esim. opettajat, asi-
antuntijatehtävissä työskentelevät
sisätyöläiset pääkaupunkiseudulta
tai muista isoista kaupungeis-ta,
mukana ystäväpariskunta, eivät
aktiivimeloiria

Lähde kanssamme tutustumaan Etelä-Konneveden kansallispuiston jylhiin maisemiin. Tällä retkellä melomme leppoisaa vauhtia järven kaakkoisosissa, joka on suojaista, sokkeloista saaristoa. Sieltä löytyvät kansallispuiston jylhimvät kalliorannat ja kapeimmat salmet. Näkemistä ja kokemista riittää kaikille aloittelijoista kokeneisiin melojiin saakka. Retkellä melomme kalliolipan alle, ylitämme entisen majanpesän ja tervehdimme Käpynänukkoa, joka vahtii puiston rauhaa Käpynänvuoren rinteellä.

Herkulliset retkieväävät nokipannukahveineen nautimme Majaniemen idyllisen vanhan kalamajan pihapiirissä. Etelä-Konnevedellä on myös Keski-Suomen vahvin kalasääskikanta ja runsaasti niiden pesiä, joten saatamme myös nähdä kalasääsken kaartelemassa taivaalla.

Melontamatka on noin 15 km ja retken kesto 5 tuntia. Melontavauhti sovitetaan melojien kunnon, kokemuksen ja sään mukaan, joten reitin pituus voi vaihdella hiukan. Melonnan ohessa pidetään vähintään yksi reilu tauko, jolloin nautitaan runsaista retkieväistä nuotion äärellä ja jaloitellaan rantakalliolla.

Vastuullinen järjestäjä:

- Etelä-Konneveden Luontopalvelut Oy / Kalajaretki, yrittäjä Markku Utriainen

5. Mukava ekoristeily Etelä-Konneveden kansallispuistossa

Kaveriporukka, mieluiten yli 50-
vuotiaita, keskituloisia, lähialueelta

Elämyksellinen risteily luontoystävällisellä Ekopaatilla Etelä-Konneveden kansallispuiston itäisessä saaristossa. Hanhitaipaleen Kalasatama on ehdoton valinta lähtöpaikaksi, kun halutaan käyttää risteilyaika ajeluun parhaissa paikoissa ja välttää pitkät siirtymät isoilla selillä. Kipparina toimiva eräopas kertoilee sinulle luonnosta ja puiston tarinoista. Matkan varrella näet mm vuorenhaltijan ja pääset ihastelemaan kalasääsken pesää. Jos onni on myötä, niin voit nähdä sääski-pariskunnan pesäpuuhissa.

Ekopaatti on katettu sähkötoiminen luksusalus, joka tarjoaa mukavinta vesikyttä. Hiljaisessa aluksessa koet vesistön ja luonnon aivan läheltä ja kaikilla aisteilla, ilman moottorin pärinää. Mukavilla nahkasohvilla lähes vedenpinnan tasalla istuen kuulet laineen liplatuksen ja luonnon äänet. Isoista ikkunoista näet upeat maisemat joka suuntaan koko ajan, ja voit haistaa järven ja vuorimetsän tuoksun.

Matkan puolivälissä nautitaan kahvit ja kippari kaivaa esiin haitarin, jonka sävelet järvimaisemassa takaavat unohtumattoman kesäelämyksen. Risteilyn aikana kansallispuisto tulee tutuksi äärimmäisen mukavasti. Risteilyn lähtöpaikka on Hanhitaipaleen kalasatamassa Rautalammin puolella, minne myös palaamme risteilyn jälkeen.

Vastuullinen järjestäjä:

- Lakeland GTE, yrittäjä Arto Keinänen

		<p>Suosittellemme Ekopaattiristeilyä erityisesti sinulle, joka arvostat mukavuutta. Risteily sopii myös ryhmälle, jossa on ulkolaisia vieraita, koska kipparimme puhuu sujuvasti englantia ja ranskaa, sekä auttavasti saksaa, ruotsia ja venäjää, eli tulemme hyvin juttuun.</p> <p>Risteily voidaan räätälöidä ryhmälle mm yhdistämällä siihen omatoiminen tai opastettu patikointi Kalajanvuorelle, tai luontoruokailu risteilyn jälkeen. Järjestämme myös tarvittaessa taksikuljetukset lähtöpaikkaan.</p>	
<p>6. Risteily historiallisella hinaajalla Etelä-Konneveden kansallispuistossa</p> 	<p>Kotimainen kaveriporukka, ikähaitari laaja, 1–80 v., keskituloisia, lähialueelta</p>	<p>Risteile Etelä-Konneveden kansallispuiston puhtaissa ja jylhissä maisemissa M/S Myllykoski I:llä. Lähtö Konneveden satamasta, Häyrylänrannasta (hayrylanranta.com).</p> <p>Risteilyn kesto 5,5 h sisältäen yhden rantautumisen, pienen tutustumiskierroksen saareen ja elämyksellisen ruokailun luonnossa. Laivan kapteeni kertoilee alueen luonnosta ja historiasta matkan varrella.</p> <p>Menu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alkupalaksi rieskarulla, vaihtoehtoisesti riista- tai savukalatäytteellä • Pääruuaksi Tarzan pihvi Suopirtin Highland lihasta höystettynä perunoilla ja kasviksilla • Jälkiruuaksi nokipannukahvit/tee sekä pullavanukas • Ruokajuomana kotikalja tai vesi 	<p>Vastuullinen järjestäjä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konneveden luontopalvelut, yrittäjä Seppo Puttonen <p>Ruokapalvelut alihankintana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilonen hauki, yrittäjä Mari Olkonen

6 Kansallispuistotuotteiden kokeilu eli testaaminen ja palautteet

Syntyneet kansallispuistotuotteet (6 kpl) testattiin maalis-elokuussa 2016. Kokeilemalla kansallispuistotuotteita asiakasryhmillä testattiin tuotteiden toimivuutta ja saatiin arvokasta kokemusta ja palautetta siitä, miten tuotteita voidaan edelleen kehittää.

Tuotteita kokeiltiin autenttisilla asiakasryhmillä, so. sellaisilla asiakkailla, jotka yritykset olivat tuotekehittelyprosessissa määritelleet kyseisen tuotteen kohderyhmäksi. Asiakasryhmiltä kerättiin palaute kunkin kokeilun päätteeksi kaikilta kokeiluun osallistuneilta. Asiakkaita pyydettiin täyttämään lomake, joka koostui kolmesta osasta: 1. arvio palvelun terveys- ja hyvinvointivaikutuksista, 2. palaute palvelusta ja 3. osallistujan taustatiedot. Lomakkeen palveluosaa muokattiin kulloinkin kyseessä olevan palvelun sisältöä vastaavaksi, muutoin palautelomake oli sama kaikille kansallispuistotuotteille. Näin saatiin vertailukelpoisia tuloksia kaikista tuotetestauksista. Määrämuotoisen palautelomakkeen täyttämisen jälkeen käytiin vielä avoin palautekeskustelu kaikkien osallistujien kesken. Lomakkeelle kirjoitetut havainnot ja arviot olivat testaajien käytettävissä vielä keskustelun tukenakin.

Asiakasarvioiden lisäksi Metsähallitus arvioi kansallispuistotuotteiden ympäristöystävällisyyttä ja sopivuutta kansallispuistoympäristöön ja Savonia amk matkailupalvelun liiketaloudellista kannattavuutta.

7 Kansallispuistotuotteiden analysointi ja loppuarviointi

Kansallispuistotuotteita arvioitiin seuraavien kriteerien perusteella:

- asiakkaiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset,
- tuotteen ympäristöystävällisyys ja
- tuotteen liiketoiminnallinen kelpoisuus.

Asiakasarviot osoittivat, että kaikki kansallispuistotuotteet olivat asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistäviä, matkailun palvelukokonaisuus vähintäänkin hyvä, useimmiten erinomainen ja asiakkaat kokivat tuotteet erittäin ympäristöystävällisiksi (taulukko 3). Seuraavassa analysoidaan ja arvioidaan hankkeessa kehitettyjä kansallispuistotuotteita tarkemmin osa-alueittain.

Taulukko 3. Asiakasarviot koetuista terveys- ja hyvinvointivaikutuksista, palvelukokonaisuudesta ja tuotteen ympäristöystävällisyydestä. Asteikko: 1 = erittäin huono,... ,5 = erittäin hyvä.

	Vastaneiden lukumäärä	Asiakkaiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset			Palaute palvelusta	Suosittelisikouille	Tuotteen ympäristöystävällisyys
		Henkinen	Fyysinen	Sosiaalinen			
1. Hyvän olon viikonloppu Metsäkartanolla ja Tiilikajärven kansallispuistossa	10	4,3	4,6	4,1	4,6	4,4	4,7
2. Melontaretki Tiilikajärven kansallispuistossa	6	4,4	4,6	4,0	4,6	4,3	4,5
3. Liikunnallinen viikonloppu Etelä-Konneveden kansallispuistossa	4	4,2	4,3	4,0	4,4	4,0	5,0
4. Kalasääsken vesillä -melontaretki Etelä-Konneveden kansallispuistossa	9	4,6	4,5	4,1	4,5	4,8	4,7
5. Mukava ekoristeily Etelä-Konneveden kansallispuistossa	6	4,4	4,0	3,8	4,7	5,0	4,7
6. Risteily historiallisella hinaajalla Etelä-Konneveden kansallispuistossa	10	4,3	3,8	4,0	4,6	4,8	4,5

Asiakkaiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Asiakasarviot osoittivat, että kaikki kansallispuistotuotteet olivat vahvasti asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistäviä (taulukko 3). Vahvasti liikuntaa sisältävät tuotteet (taulukossa 3 tuotteet nro 1-4) tuottivat asiakkaille eniten fyysistä hyvinvointia, kun taas rentoutumista ja leppoisaa maisemien ihailua painottavat tuotteet (taulukossa tuotteet nro 5-6) saivat korkeimmat arviot henkisen hyvinvoinnin tuottamisesta. Kaikki tuotteet tuottivat asiakkaille merkittävästi myös sosiaalista hyvinvointia, mutta sen osalta keskiarvot jäivät hieman alhaisemmiksi kuin muiden hyvinvoinnin osa-alueiden osalta. Osittain tähän eroon saattoi vaikuttaa käytetty mittari, jossa kysyttiin myös sitä, nauttiko henkilö mahdollisuudesta saada olla yksin. Etenkään veneilytuotteissa yksinoloa ei juurikaan tullut, mikä kuului tuotteen luonteeseen.

Ympäristöystävällisyys

Hankkeessa kehitettiin kansallispuistoon sopivia matkailutuotteita. Kansallispuistoissa kaikessa tuotekehityksessä lähtökohtana on luonnonvarojen kestävä käyttö sekä ympäristöarvojen ja erityisesti kansallispuisto-ympäristön huomioon ottaminen. Näin ollen kaikki kehitetyt tuotteet olivat jo lähtökohtaisesti ympäristöystävällisiä, mikä näkyi myös asiakasarvioissa. Asiakkaat arvioivat tuotetestauksien yhteydessä tuotteiden ympäristöystävällisyyttä ja arviot olivat erittäin korkeita vaihdellen välillä 4,5–5,0 asteikolla 1–5 (taulukko 3).

Metsähallituksella on kestävän matkailun periaatteet (www.metsa.fi/kestava-luontomatkailu), joiden mukaan yritysten tulee toimia suojelualueilla. Periaatteet esiteltiin yrityksille työpajoissa ja Metsähallituksen kanssa matkailun yhteistyösopimuksen solmivat yritykset sitoutuvat näihin periaatteisiin. Hankkeessa mukana olevista yrityksistä osalla oli jo hankkeen alkaessa yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa ja osa teki yhteistyösopimuksen hankkeen aikana.

Liiketoiminnallinen kannattavuus

Asiakasarviot osoittivat, että kaikkien tuotteiden matkailun palvelukokonaisuus oli vähintäänkin hyvä, useimmiten erinomainen (taulukko 3). Tämä luo hyvät edellytykset tuotteiden myynnille ja markkinoinnille.

Liiketaloudellisesti tuotteissa oli eniten kehitettävää, ja siihen yritykset saivat koulutuksessa sekä yrityskohteisessa ohjauksessa ja konsultaatiossa runsaasti neuvoja ja lisävinkkejä. Monet yritykset kokivat tämän osa-alueen koulutuksen ja käytännön työkalut heille keskeiseksi hankkeen anniksi. Erityisesti yrittäjät kokivat heillä olevan opittavaa tuotteiden hinnoittelulogiikassa sekä sähköisen markkinoinnin osaamisessa. Yritykset tunnistivat nämä välttämättömiksi osaamisalueiksi nykyajan matkailuyritystoiminnassa.

8 Viestintä

Hankkeen viestinnän tavoitteet pohjautuivat hankesuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Hankkeelle laadittiin heti alkuvaiheessa viestintäsuunnitelma, jonka mukaisesti viestintä toteutettiin. Yhteenvetona voidaan todeta, että hankkeen ydinviesti levisi hyvin ja viestintäsuunnitelman mukaisesti tavoitelluille sisäisille ja ulkoisille kohderyhmille, joiltain osin tavoitteet ylitettiin. Aikatauluja ja toimenpiteitä tarkennettiin joustavasti työpajojen, syntyvien tuotteiden ja niiden testausaikataulujen mukaisesti. Aihe kiinnosti sekä paikallista että maakunnallista mediaa kiitettävästi. Tuotetestaukset nousivat osin myös valtakunnalliseen mediaan.

9 Loppupäätelmät ja jatkotoimenpiteet

Hankkeen tavoitteiden toteutuminen

Hankkeen tavoitteena oli kehittää luontoympäristöön pohjautuvaa, terveyden edistämiseen tähtäävää matkailun palvelutarjontaa ja yritystoimintaa. Tässä onnistuttiin suunnitellusti. Hankkeeseen saatiin mukaan hyvä sekoitus kokeneita yrityksiä, nuoria yrityksiä sekä yrittäjäksi ryhtymistä suunnittelevia henkilöitä ja opiskelijoita. Osallistajat olivat myös hyvin sitoutuneita hankkeeseen, esim. kuhunkin työpajaan osallistui 20-33 henkilöä.

Määrällisenä tavoitteena hankkeessa oli kehittää viisi kansallispuistoihin tukeutuvaa, asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävää matkailupalvelutuotetta. Tällaisia tuotteita syntyi yhteensä kuusi ja laadullisesti ne täyttivät ja ylittivätkin niille asetetut kriteerit. Näin myös välillinen tavoite, so. edistää uusien työpaikkojen syntymistä ja tuottaa myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia toteutui hankkeen osalta.

Luonto- ja hyvinvointimatkailu ovat viime vuosina olleet matkailun kansainvälisiä megatrendejä ja nopeimmin kasvavia matkailun sektoreita ja tässäkin hankkeessa havaittiin tällaisille tuotteille olevan kysyntää. Testiryhmiin saatiin helposti asiakkaita ja asiakaspalautte oli erittäin myönteistä. Asiakkaat kokivat tällaisia tuotteita tarvittavan ja aikoivat erittäin todennäköisesti suositella kyseistä kansallispuistotuotetta sukulaisilleen, ystävilleen tai kollegoilleen.

Hankkeen tavoitteena oli myös vahvistaa ammattikorkeakoulun ja työelämän välistä yhteistyötä, minkä vuoksi hankkeen osatoteuttajana oli Savonia ammattikorkeakoulun matkailuala. Tämäkin tavoite toteutui erinomaisesti. Savonia ammattikorkeakoulun matkailualan osaaminen täydensi Metsähallituksen luontopalvelujen kansallispuistoasiantuntemusta ja osaamista luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista. Savonia hyödynsi hanketta opetuksessa ja opinnäytetöissä, mikä vahvisti ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä. Metsähallituksen luontopalveluiden henkilökunta puolestaan sai Savonia ammattikorkeakoulun osamisesta ja hankkeessa järjestetyistä työpajoista hyödyllistä lisäkoulutusta matkailualan tuotteistamiseen.

Hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa keskeistä oli toimiva hankekumppaniverkosto. Pää toteuttaja Metsähallituksen ja osatoteuttaja Savonia ammattikorkeakoulun lisäksi hankkeessa oli mukana Luontomatkailu- ja nuorisokeskus Metsäkartano sekä Rautalammin, Rautavaaran ja Konneveden kunnat. Vaikka hankkeessa ei ollut ohjausryhmää, kumppaniverkosto kokoontui säännöllisesti, mikä varmisti sujuvan tiedon kulun molempiin suuntiin. Hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa keskeistä oli myös se, että hanke pystyi hyödyntämään sitä työtä, mikä Luonto liikuttamaan -hankkeessa (S12275) oli jo tehty. Kansallispuistomatkalla hyvinvointiin -hankkeessa kehitettiin edelleen ja kokeiltiin liiketaloudellisesti kannattavia terveyden edistämisen matkailupalveluja.

Jatkotoimenpiteet

Kansallispuistotuotteet rakennettiin yhteistyössä kohdeyritysten kanssa, jotka toimivat Pohjois-Savossa Tiilikajärven ja Pohjois-Savossa sekä osin Keski-Suomessa Etelä-Konneveden kansallispuistojen alueilla. Yritykset hyödyntävät tuotteita jatkossa omassa liiketoiminnassaan. Osa tuotteista lähti heti tuotetestausten jälkeen myyntiin. Yritykset totesivat kuitenkin puutteita markkinointiosaamisessaan ja moni hankkeessa mukana ollut yritys totesi, että markkinointihanke olisi tarpeellinen kehitettyjen tuotteiden asiakkaille saamisen tehostamiseksi. Yrityksiltä tuli myös palautetta siitä, että saatuun erittäin myönteiseen asiakaspalautteeseen kannattaa suhtautua jossain määrin kriittisesti, sillä tuotetestauksissa asiakkaat eivät maksa tuotetestauksesta, jolloin hinta-laatusuhteen arviointia ei voida tehdä aidosti.

Hanke koulutti ja innoitti yrityksiä järjestelmälliseen tuotekehitykseen ja osoitti toimivien yritysverkostojen tärkeyden, joten hankkeen tulokset ja kokemukset parantavat kansallispuistotuotteiden laatua ja vetovoimaa myös tulevaisuudessa entistä osaavampien ja ammattitaitoisempien yritysten ansiosta. Hanke oli myös uutta yritystoimintaa synnyttävä, sillä mukaan saatiin myös alan opiskelijoita ja työttömiä.

Metsähallitus on koonnut Tiilikajärven ja Etelä-Konneveden kansallispuistoja käyttävät kohdeyritykset kumppaniyritysverkostoksi, jonka kanssa alueiden matkailupalvelujen kehittämistä jatketaan edelleen ja järjestetään vuosittain yritystapaamisia ja koulutustilaisuuksia Metsähallituksen normaalin toiminnan mukaisesti. Metsähallitus on valtakunnallisena toimijana jo hankkeen aikana levittänyt kansallispuistotuotekonsep-

tia Suomen muihin kansallispuistoihin. Hanke on herättänyt suurta kiinnostusta myös muissa käynnissä olevissa hankkeissa (esim. LUOTUO, Luontoaktiviteetit matkailun kärjeksi, Kasku ja AOR-hankkeet), joissa tuoteistetaan luonnosta ja/tai kulttuurista asiakkaille terveyttä ja hyvinvointia. Muiden hankkeiden edustajia osallistui hankkeen alku- ja loppuseminaareihin.

Tiedon jakaminen jatkuu myös hankkeen päättymisen jälkeen sekä Metsähallituksen sisällä että ulkopuolella. Hankkeen verkkosivuilla (www.metsa.fi/kansallispuistomatalla-hyvinvointiin) on hankkeen esittely sekä tuotettu koulutusmateriaali, ja ne ovat sieltä saatavissa myös hankkeen päätyttyä. Tiedon jakamista hankkeen päättymisen jälkeen varmistaa se, että projektipäällikkö on Metsähallituksen henkilöstöä, joten hän on tavoitettavissa ja käytettävissä tiedon jakamiseen myös hankkeen jälkeen.

Metsähallitus arvioi ja seuraa säännöllisesti kansallispuistojen kävijä- ja yritystutkimusten avulla paikallista-loudellisia vaikutuksia, asiakastyytyväisyyttä ja liiketoiminnan tunnuslukuja. Kansallispuistossa kävijöiden kokemuseräisiä hyvinvointivaikutuksia seurataan kävijätutkimusten avulla. Etelä-Konneveden kansallispuiston osalta hanke osoittautui erityisen hyvin ajoitetuksi, heti puiston perustamisen jälkeen, vahvan kysynnän kasvun kynnykselle. Puistossa oli vuonna 2014 käyntejä 9 700, vuonna 2015 käyntejä oli 14 700 ja vuonna 2016 käyntejä oli jo elokuun loppuun mennessä 17 300.